

Előfizetési díj: Postai vagy Pécsettől külsőre: egész évre 5 ft, félévre 3 ft 50 kr. negyed évre 1 ft 25 kr. Egyes szám 10 kr. Megjelenik minden szombatban. Egyes számok kaphatók Weidinger N. könyvker. (Széchenyi-ter.)

PÉCSI FIGYELŐ.

Hirdetések ára: Egy öt hasábos pelit sor egyszeri megjelenésért 6 kr., 3-szori 5 kr., 10-szerért 4 kr. Ártalendó. — Minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj átadandó. A nyilatkozó pelit sora 10 kr. A hirdetési díj előre átadandó.

Szerkesztői iroda: Ferenciek utcája 44. sz. I. emelet. Kéziratok vissza nem küldetnek.

A lap szellemi részét illető közlemények és előfizetések a szerkesztőséghez, a hirdetések pedig a kiadóhivatalhoz intézendők. Előfizetheti helyben: a kiadóhivatalban, Blauhorn Antal úr a városbáz épületben, Lill János úr a budai külvárosban, Böhm C. F. úr a szigeti külvárosban lévő kereskedésében, valamint a vidéken minden postahivatalnál.

Kiadó hivatal: Böhm C. F. ügynöki irodájában. Ferenciek templomának átellenében.

Kossuth levele Maros-Tordamegyéhez.

Maros-Tordamegyének szept. hó 28-án tartott közgyűlésében olvasták fel Kossuth Lajosnak a megyei törvényhatóság üdvözlő feliratára küldött választát, mely következőleg hangzik: Különösen tisztelt alispán ur! Hálás köszönetet mondok Maros-Tordamegye törvényhatósági bizottságának a szíves megemlékezésért s részletes jókívánatért, melyekkel a hontalan magányban vállaimra nehezű 80 életév alkalmából megörvendeztetni kegyeskedett.

Tisztelt alispán ur becses levelében, melylyel megyéje nevében e kegyességet tudomra adni méltóztatott, megható vonásokban jelzi, hogy minő nagy idő nemcsak egyes emberre, hanem még nemzetekre nézve is az évek azon hosszu sora, melyet viselek.

80 év! egy ötödérsz hiján egy egész század! Így egyszerűen kimondva, valóban nagy idő. Elborzad az ember, ha számba veszi, hogy csak tizenkét ily létrafogot kell a gondolatnak visszalépni a múlt idők lábtóján s már is a honalkotó Árpád oldalán találja magát. Hát bizony nagy idő az a 80 év.

És mégis ez a hosszú létrafogkőz, melyből tizenkettő oly rémületes meszeségbe, a népvándorlásokhoz viszen vissza, ha egyszer átléptük, csak egy nines többé, mint a tegnapi nap; egy röpké pillanat volt, mely elmerült az enyészetben, mint lányka sóhaja a zugó szélben.

És én tudom, nagyon is tudom, mennyire igaz alispán ur, azon megjegyzése, hogy e röpké pillanat szűk körében, mennyi kebelrázkódtatás, minő tengernyi szenvedés éltér.

Nekem bús gond által zavart tünékeny örömök mellett e rázkódtatásokból és szenvedésekből, mint embernek is, mint polgárnak is, keserves

bőven kijutott a hosszúra nyúlt életnek azon átkából is, hogy a lelki szenvedések sebének sajtója a sirig kísér, az örömeinek elhervadt virága pedig nemcsak nem hagy maga után szivderítő illatot vigasztalásul az örömtelen aggkornak, de sőt még az öröm emlékezetét is szenvedés kuforrásává teszi elvesztésének kínos érzete. „Nincs nagyobb fájdalom, mint visszaemlékezni a boldog időre a nyomorúságban,” mondja Dante. Egy célt vesztett élet késő agg kora nagy nyomorúság, olyan, mint a száradó fa, mely körül a lehullott levél rohadozva a földön hever.

De alispán ur megemlíti, hogy egy század négy-ötöd részének lefolyásába a rázkódtatások és szenvedések mellett, az élettapasztalásnak sok egybegyűjtött kincse is éltér. Hiszen igaz, az élettapasztalás elméletileg kincsenek látszik, de ha meghuzzuk az élet számlakönyvének mérlegét, azon eredményre jutunk, hogy az élettapasztalás nagyon drágán szerzett heverő tőke; drága, mert életbe kerül s heverő, mert mikorra megszereztük, már hasznát nem vehetjük s nem is olynemű szerzemény, melyet örökségül lehetne másokra átbocsátani; mert az élettapasztalás olyan, mint az uszás, magának kell a vízbe menni, magának kell magát beleyagorolni, a ki meg akarja tanulni. Könyv, hagyomány csak doktrínát adhat, tapasztalást nem.

Hát bizony a keservesen szerzett tapasztalás, melyet a 80 év nyújt, szomorú kárpótlás a rázkódtatásokért, melyekbe került s a szenvedésekért, melyek megszerzését kísérték.

De nekem egy jobb kárpótlást juttatott életem végén az irgalomnak istene: hazámfiainak pártkülönbőség nélküli jóindulatát. Nagyon becses kárpótlás ez, sokat enyhít a keserítésen, mely céltvesztett életem visszaemlékezéseim előmlik. Becsesnek valom azt, nem mivel talán arra engedhet következtetni, hogy a fáradt vándor szerény nevének emlékével az törté-

netik, a mit a költő a virágillatról mond: „mely a rózsát, ha elhull, még egy percig éli túl.” Vanitatum vanitas! Oda sorozható azon dolgok közé, melyekről megírta a prédikátor, hogy hiába valóságok. Erre soha még csak nem is gondoltam. Nem érdekel. Hanem becses helyezek hazánkfiaink szíves jóindulatú megemlékezésére azért, mert ha meggondolom, hogy mennyire ősszeesküdtek az aktualitás viszonyai arra, hogy a tehetetlen hontalanságom rideg magányai feledés vegye körül, lehetetlen hazámfiaink szíves megemlékezésének megjutásához más kulcsot találnom, mint azt, hogy az alaphang, mely közéletem törekvéseinek magát soha meg nem tagadott összhangzatán végigvonul, nem szünt rezgeni nemzetem szivhurjain.

E rezgés jövővel biztató zenéjét hallom Maros-Tordamegyében, tisztelt közönségnek sokat mondó szavaiban is, melyekkel azon kívánatunknak adnak kifejezést, hogy az emberélet szokottas határán már is messze túl terjedt aggkorom daczára, „engedel megörnem a mindenható azon boldogságot, mely után szivem titkon sóvárog s melynek oly sokan szeretnének tanui lenni a hazában.”

Azon határnál állók, melynél a test bilincseiből kibontakozni készülő szellem tisztábban véli hallani a történelem logikájának akkordjait amaz ismeretlen tájról, melynek neve „jövendő” s az a hang azt mondja nekem, hogy, mert megvan ama rezgés nemzetünk szivhurjain, el kell következni annak, a minek „oly sokan szeretnének tanui lenni a hazában.” Talán nem is csak „sokan”, hanem „mindannyian”, még azok is, a kiknél a hit hiányzik; a vágy azoknak szivében is megvan, a hit majd megjön, a mint a sors kereke egyet fordul. Pedig fordulni fog, a rengeteg kaszárnyává alakított Európa egy nagy kérdőjel, s a politikában oly sokat mozgatót, de állandó megoldásra csak megveszté-

tatott XIX-ik század, a meglepő fordulatok korszaka. Alig volt egy másik század, melyben oly sokszor lehetett volna azt a felkiáltást hallani, hogy „ki hitte volna!”

Ki hitte 47-ben, hogy 48 azzá lesz, a kivé lett! hogy forduló pontot képezend a magyar nemzet történelmében! Ki hitte? Senki. Én magam sem. De ha azt nem hittük is, hogy a valósalús oly közel van: arról én, arról sokan erősen meg voltunk győződve, hogy csak ki kell tartanunk ernyedetlenül, s az átalakulás, melyet czélul tűztünk ki magunk elé — előbbtől valósalús fog. E hitnek elsőszöndhettük, hogy az alkalom, mely a sors kedvezése s nem a mi művünk vala, nem röpöpent el használatlanul, nem röpöpent el, mert készen talált: megragadni tüstökét.

Tanulság van ebben, melyet nem kellene elfelejteni. Csak arra vágyini, a mihez a nemzetnek elvitázhatatlan joga, a mire történelmi rendeltetése van, de hinni, rendületlenül hinni a jog diadalában és számot-veve a történelmi fejlődés természetes törvényeivel, ébren tartani a rendeltetés betöltésének elhatározott akaratát. Az alkalmat meghozza a történelem elutasíthatatlan logikája, de csak azon nemzet számára hozza meg, a mely feltartotta keblében az elhatározott akaratot az alkalmom hasznát venni. A elzsbibadt akaratnak hiába nyujt kedvezést a könyörtület Istene.

Nem lehet magyar ember, a ki ne tudná, hogy mi az a boldogság, mely után — nem magam számára (az én homlokomra már reá van ütve a közel enyészet bélyege) hanem hön szeretett hazám számára szivem sóvárog, s pedig nem „titkon” sóvárog, mert hiszen e sóvárgás megtestesülése gyanánt állók nyiltan, felemelt fővel hontalanságomban Isten, nemzetem és a világ előtt.

Mondhatlanul kedves, de épen nem váratlan előttem Maros-Tordamegyének azon nyilatkozata, hogy so-

kan szeretnének tanui lenni e boldogságnak a hazában, nem váratlan, mert ha az idők vihara sok mindenféle részletnek elfujta is agyamból emlékezetét, azt nem feledtem el, hogy a hajdani Marosszékek, mely a maga 127 községével e derék megye 208 községének háromötöd részét képezi, közel 6000 bátor rendes harcsmat adott volt a magyar haza megtámadott állami függetlenségének védelmére, és adta különösen a 12-ik és 87-ik honvéd-zászlóaljokat, melyeknek emlékezetét annyira dicsőség fénykörbe veszi körül. A magyar nemzeti szabadság elhullott bajnokainak szellemei ott lebegnek e megyének sokszor vérrel áztatott mezőin felett. Hát épen nem váratlan elörettem onnan hallani, hogy sokan szeretnének tanui lenni annak, a mi után az én szivem sóvárog; de legyen epedő hon szeretetemenek megbocsátva a figyelmeztetés, hogy az elévültetlen államfüggetlenségi jog diadalának s a nemzeti rendeltetés betöltésének munkájánál a magyar nemzetre nem a tanu, hanem a tényező szerepe vár.

Az európai történelem fejleményei világosan oda mutatnak, hogy a Habsburg-Lotharingiai ház csak Magyarország függetlenségének alapján ígérheti meg magának azt a jövendőt, mely a történelemben a királyok számára még feltartva lehet. Vajjon fel-fogják-e már illető helyütt ezt a történelmi kényszerítést? vagy ama hagyományos kabinetpolitika, mely hazánkat századokon át annyiszor lángba, vérbe borította s a „hazának” nyereségi helyét annyi megaláztatást, annyi veszteséget hozott, átalakodottan utánozni akarja-e még az olasz költő azon harcsmatát, „a ki nem vette észre, hogy halott, szegény! még mindig hadakozott?” ezt nem tudom, tehát azt sem tudom, hogy megelégette-e már a végzet azt a vérorzont, melylyel Magyarország önczéliságának, nemzeti szabadságának fája öntözve lett, avagy még több öntözést fog kívánni?

TÁRCSA.

Ősszel.

Búsán áll a rózsabokor
S mintha fázna, rezket olykor.
Se levele, se virága,
Csak a pusztá, száraz ága,
Száras ágán szuró tövis
— Ilyen a mi életünk is!

Virágkora, ifjusága
Elenyészett, sírba szálla:
Kik, mint ifjú, ugy szerették,
Mind elhagyták, elfeledték...
Hja! a világ álnok, hamis
— Ilyen a mi életünk is!

Milyen szép volt nyár derekán!
Bimbó fakadt minden ágán.
A nap hűvvel csókolgatá,
Most hidegen tekint le rá.
Szegény virág!... Gyászoljuk, hisz
— Ilyen a mi életünk is!

Várad Ferencz.

Első találkozás.

Szép gyermek! Most hogy a viharba
Megtépett sok nehéz csapás,
Szivem a vágy hozzád ragadja
S esengve kér vigasztalást.
Körödből messze van az árok,
Mely egyre üldöz engemet.
Oh, te vagy az, kinél nyugtot találok,
S kivel még boldog lehetek!

Köröd a jószág tartománya,
Hol tantát vert a szendesség,
Az élet részegítő vágya
Kerüli a csönd e helyét.
Ki holtan járja e világot
Föltámad itt s hívó lehet
Oh, te vagy az, kinél nyugtot találok,
S kivel még boldog lehetek!

Ne kérd: mi döntött a nyomorba,
Ne kérd a nagy tragédiát!
Voltam, mint más a szív bolondja,
S vakított esalfa napvilág...
Most lidércszfény hiába állt:
Bizton vezet tekinteted.
Oh, te vagy az, kinél nyugtot találok,
S kivel még boldog lehetek!

Az élet himes fátylával
Most már hiába csalogat,
Maradjon a kő mámorával!
A bőke árnya biztosabb!
Mit szerte rombolt anyai álnok,
Te visszaadod hitemet.
Oh, te vagy az, kinél nyugtot találok,
S kivel még boldog lehetek.

S kit megejtett az élet gáncsa
És voltam árva nyomorult:
Kibékít leked ragyogóna
S szivem még szeretni tanul,
Szeretni tisztán és a boldogságot
Az igaz uton lenni meg,
Mert te vagy az, kinél nyugtot találok,
S kivel még boldog lehetek.

Prém József.

Az első „abrikotolás.”

(Rajz az egyévi önkényes élethől.)

Szokatlan és új minden, mi az egy napos bakának s zmejei elé tárul a kaszárnyában. A hosszú „czugszobák”, azokkal a furcsa vaságyakkal, rajtuk egy árva, de kökeménységű „strózsák”, mindenik ágy fölött egy-egy fogas, rajta a puská, csákó, komiszkenyér, köpönyeg s egyéb czókmók, mind olyan egyforma rendben állítva egymás mellé, — csak a kenyér nincs egyforma adagban, egyik baka többet evett meg, a másik jobban spórolt.

A „frájbéligos” élénk érdeklődéssel

*) Mutatvány szerzőnek a Franklin-társulat kiadásában sajtó alatt lévő „Egy évig mondurban” című kötetéből.

nézi meg mindazt, — változatosság neki ezt látni, hisz ugy sem lakik itt, tehát csak mint csendes szemlélő érdeklődik iránta. Érti ő, hogy ő itt is ur maradt s leereszkedőleg iparkodik megismerkedni az altisztekkel. A kapitány első föllépte lehangozta, — de hát — gondolja magában — jó viszonyban állok a hadnaggyommal, eleget táncoltunk vis-à-vis egy-egy bálon, mindig kezét fogtuk, meguraztuk egymást, a hányszor találkoztunk; a kapitányra majd rá ijeszték én az őrnagy által. Aztán a hadnaggyok valamennyiével jóformán per tu vagyok, egyedül a kapitányt kell felvilágosítani arról, hogy velem másként bánják, mint a komisz bakával.

Mennyire kell szegénynek csatlódnia! A mint az altisztekkel fraterizál, szivarral traktálva őket, egyszerre az ajtó mellett dühösen „pucvóló” baka rémült „haptakót” ordít. Valamennyi baka mintha kővé vált volna, ugy áll meg, csak épen a siphákát kapja le, szörnyű kardesörtetés hallatszik és hosszú virzsinálva lép be a hadnaggy ur.

— Czimmerkomandáns! kiált már az ajtóban.
Csillagos altiszt halad eléje s jelentkezik.
— Malacz, disznó, gazember! üdvözlő őt a hadnaggy ur. Az ajtó fölött por van, valaki nagyot is pökött az ajtó elé. Egy szál szalma a folyosón. Napos! hol a napos? Raporra holnap mind a ketten.
„Czimmerkomandáns” busan eresztile a fülét.
— Hát idebenn! kié ez a fogas?
Csupa por, piszok!
Féher kesztyűjével törli végig a fogast s csakugyan sikerül rajta némi port fölfedezni.

— Kie ez? Bugyi Mártoné? tudtam mindjárt, hogy az a disznóé. Két hétig lesz „házigazda” írja föl a czugszfűrer!
Végre az egyéves önkéntes elé ér, magában előre mosolyog már, gondolván: „mint változik a dühe egyszerre szelíd-

sége, mihelyt megpillant engem, a kivel annyi jó időt töltött el együtt.”
Szinte nyelven lebeg az üdvözet: „szervusz Feri!”; a „hadnaggy ur” azonban megállva előtte így szól:
— Ki ez az ember?
Igaz! emberek vagyunk mindnyájan, nagyon is érezzük ember mivoltunkat, mert hisz e kérdésre ugy arcunkba szökik a vér, mintha pofonütöttek volna. Pedig nem is volt oly sértőleg gondolva: ember = Mann; azaz a legénységhez tartozó valami, melyet a „tiszturó” végtelen nagy távolság választ el. De nem esnek-e rosszul, ha az, kit még tegnap tegeztünk, ma már a végtelen távolság álláspontjára helyezkedik.

A „frájbéligos” megmondja nevé.
— Jól van. Jöjjön le a kancléjába. Együtt mennek le, s ott a „hadnaggy ur” alaposan megmagyarázza, hogy mátlól kezdve egész az év leteltéig nem ismerik egymást máskép, mint szolgálati uton. Vége a régi czimboraságnak, ő „hadnaggy ur”, az önkéntes pedig egyszerűen egy vezetőnek név, mint akár melyik baka. A viszony ezentul az, hogy ő parancsol, az önkéntes pedig engedelmeskedik. Megértette?
Persze, hogy megértette. Az ilyet igen hamar meg lehet érteni.
Ismételve tehát a mit mondtam.

A „frájbéligos” bosszankodik magában. Hisz nem olyan ostoba ő, mint a kőzbaka, hogy értelmében ennyire meg ne lehessen bízni. Végzett jogász létére ily számarnak hiszik. De aztán szépen elmondja mégis, hogy ezentul a „hadnaggy ur” neki csak parancsolgat s ő csak engedelmeskedik. Sarkantyú-pengés hangzik kívül, az ajtó belőki és belép a kapitány. A hadnaggy eléje siet s jelenti, hogy az egy éves önkéntessel tart „iskolát”. A kapitány rá sem néz a frájbéligosra, csak annyit mond, hogy „abtreten”. A hadnaggy hátra int, hogy most már mehet, majd morog valamit „rapport”-ról, s a kapitány erre jóváhagyólag bólint. A mint az önkéntes már

az ajtónál jár, előbb „magát ajánlva”, a mint az művelt embereknél szokás, rákiált a kapitány:
— Sie!
Az önkéntes ijedten néz vissza.
— Jegyezze meg egyszer mindenkorra, hogy nekem sem a maga komplimentumaira nincs szüksegem, sem nem tőröm, hogy akkor beszéljen, mikor nem kérdeztem. Olyan „magamat ajánló” féle nyavogást többé ne halljak. Szalutál egyenesen megfordul, kimegy. Érti? Kebrt euch! Marsch!

— Jól van kapitány ur gondolja magában a szegény fiu, majd megmondja önkéntesnek az őrnagy, hogy velem másként beszéljen.
Az udvaron utoléri a „kancléjból” utána menesztett számvivő őrmester, bakanyelven: „manikulás.”
— A hadnaggy ur azt parancsolta, hogy készüljön zászló-alj-raporra. Félóra múlva lesz. Várja be addig az első czugszobában.

A „frájbéligos” fülballag oda.
— Mondja csak czugszfűrer, hogy kell készülni „batalions-raporra”? kérdi a „szoba-komendáns”-tól.
— Hát pucznál és csakót tenni, válaszol az röviden. Különben addig majd fráter Bartalics fogja magát „abrikotolás” egy kicsit.
Hosszu rípaos, vörös katona szalutál oda a czugszfűrer elé, nagyot csattintva sarkával, a mint „haptakba” igazodik.
— Fráter Bartalics! Ehol e a frájbéligos. Abrikotolja!

Fráter Bartalics átveszi a frájbéligot, hogy a katonai tudományok előcsarnokába bevezesse. Külön vonul vele s aztán elkezdi értekezni ily formán:
— Azt tudja maga, hogy mi különbség van a baka meg a fráter ur, aztán a káplár ur, a czugszfűrer ur, meg az őrmester ur között. No meg aztán a tiszturak között?
— Nem én, válaszol frájbéligostunk hamar felfogva a helyzet humoros voltát s

